

ОЦІНКА ТА ОБЛІК ВИТРАТ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ЗВІТНОСТІ

*Мороз Т.А.,
здобувач вищої освіти академічної групи Б 3/2
Миколаївський національний аграрний університет*

Механізм визнання та обліку витрат підприємства є одним з найважливіших питань для кожного бухгалтера, так як витрати вважаються невід'ємною обліково-економічною категорією звітності будь-якого підприємства. При загостренні економічної кризи облік витрат набуває стратегічного значення для підприємства. Точно оцінити підсумки діяльності підприємства можливо тільки за даними бухгалтерського обліку. Саме від повноти та достовірності отриманої керівництвом інформації залежить прийняття управлінських висновків. Отже, правильність їх оцінки на дату операції і дату складання звітності впливає на достовірність даних про фінансові результати діяльності підприємства.

В процесі реформування бухгалтерського обліку в Україні значну увагу необхідно приділяти достовірності даних для прийняття управлінських рішень внутрішніми і зовнішніми користувачами. При цьому велике значення має рівень використання ефективної методики обліку витрат з урахуванням різновидів економічної діяльності та організаційно-технологічних особливостей галузі.

У травні 2011 року Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] визнав сферу і порядок використання Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) в Україні. Вважаємо за доцільне зазначити, що 2012 рік став початком переходу на ведення обліку і формування звітності згідно з МСФЗ для окремих суб'єктів господарювання. На сьогоднішній день в системі обліку здійснюється постійна орієнтація національних стандартів обліку на загальноприйняті – МСФЗ [2].

Стратегічне значення для підприємства в умовах загострення економічної кризи набуває облік витрат та доходів, які мають прямий вплив на фінансові підсумки діяльності. Точно оцінити результат роботи підприємства можливо тільки згідно з даними бухгалтерського обліку. Повнота і достовірність впливає на прийняття управлінських рішень. З огляду на це, сьогоднішня висуває найжорсткіші умови до організації та ведення обліку фінансових результатів та витрат діяльності, що впливають на їх зміни.

Система оцінки та обліку витрат є необхідною і важливою складовою функціонування вітчизняних підприємств, а разом з цим, саме від розуміння значущості цього процесу залежить життєвий процес конкретних суб'єктів господарювання і економічна захищеність підприємства. На даний момент МСФЗ виступають як ефективний інструмент збільшення прозорості і зрозумілості інформації, яка розкриває діяльність суб'єктів господарювання, створює достовірну базу для визнання витрат, надає можливість об'єктивно розкривати фінансові ризики компанії, а також зіставляти результати роботи. Крім цього, МСФЗ якісно впливають на можливості керівництва в сфері

управління підприємством. Міжнародні стандарти обліку і звітності не тільки узагальнюють накопичений досвід різних країн, а й стрімко впливають на розвиток національних систем бухгалтерського обліку і звітності.

Застосування МСФЗ має ряд переваг, а саме: виклик найбільшої довіри з боку потенційних іноземних інвесторів; можливість отримання необхідної інформації для прийняття управлінських рішень; забезпечення порівняння звітності з іншими підприємствами; ймовірність залучення іноземних інвестицій і позик, вихід на зарубіжні ринки збуту; надійність даних; прозорість даних, яка гарантується шляхом дотримання правил її складання, а також наявністю великої кількості пояснення до неї [3,4].

МСФЗ не визначають порядок ведення бухгалтерського обліку, а тільки описують загальні правила оцінки та подання інформації у фінансових звітах, носять рекомендаційний характер і вважаються орієнтиром гармонізації та стандартизації бухгалтерського обліку і фінансової звітності в усьому світі. Найбільш впливовою статтею, що визначає дохід підприємства є витрати його діяльності. В Україні визнання, визначення та облік витрат регулюється як стандартами обліку, так і податковим законодавством. Тому фінансова і податкова звітність одного і того ж суб'єкта господарювання може включати різні показники діяльності.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку даних про витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності визначає Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО) 16 «Витрати» [5]. Норми названого стандарту поширюються на всі підприємства, організації незалежно від форми власності, крім бюджетних установ і банків.

При визнанні та оцінці витрат підприємства використовують П(С)БО 16 «Витрати» [5]. Однак, в складі МСФЗ відсутній аналогічний стандарт, а це, в свою чергу, ускладнює процес управління витратами [2]. Основною проблемою при визнанні витрат і їх оцінці є розбіжності, що є між П(С)БО і МСФЗ в частині відображення витрат.

Порівнюючи оцінку і відображення в обліку витрат по П(С)БО і МСФЗ можна стверджувати, що відмінності є за такими показниками: регламентація стандартів – за цим показником слід враховувати загальні питання витрат, розглянуті в МСФЗ 1 «Подання фінансової звітності», а також стандартів, що регламентують облік окремих об'єктів обліку; визначення термінів – в П(С)БО 16 «Витрати» наводиться розгорнутий список витрат, які не визнаються витратами і не відображаються в Звіті про фінансові результати, проте в МСФЗ такий список відсутній; класифікація і угруповання витрат – МСФЗ передбачає поділ в звітності статей витрат, що виникають в ході звичайної діяльності і не пов'язані з нею. П(С)БО 16 «Витрати» класифікує витрати відповідно до видів діяльності, економічними елементами та статтями витрат; визнання витрат – по МСФО витрати визнаються на основі порівняння між сумами понесених витрат і доходами за певними статтями доходів, передбачає одночасне визнання прибутку і витрат, що виникають безпосередньо і спільно від одних і тих же дій. П(С)БО 16 «Витрати» визнає їх в момент вибуття активу або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу [5]. Витрати

визнаються одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони були здійснені тощо.

Між системами звітності є багато спільного, це обумовлено тим, що в основі П(С)БО Україна застосовувала міжнародні стандарти. У МСФЗ в останні періоди були внесені множинні зміни [2], однак зміни в П(С)БО вносяться повільно, тому з роками і віддаляються від МСФЗ. Для повноти відображення в звітності витрат підприємства слід переглянути структуру звітності, яку необхідно скласти і надавати згідно з міжнародними стандартами, а також внести зміни в чинній формі звітності «Звіт про фінансові результати», так як її сучасна форма більш націлена на задоволення інформаційних потреб статистичних органів. Важливою умовою вдосконалення діючих національних стандартів є, на нашу думку, конкретизація певних понять і термінів, зближення діючих стандартів обліку витрат податкового законодавства, створення єдиного підходу до оцінки, обліку, визнання та відображення витрат суб'єктів господарювання. Використання на практиці МСФЗ для складання фінансової звітності є запорукою прозорості даних, що забезпечується шляхом дотримання правил складання звітності, зважаючи на численні пояснення до неї.

Література:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: Закон України №996-XIV від 16.07.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>

2. Міжнародні стандарти фінансової звітності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010#Text

3. Potryvaieva N., Lugova O., Janovsjka N., Klochan Ju. International standards of financial reporting as the basis of accounting development in the conditions of globalization of the economy. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. Миколаїв. 2018. Випуск 3 (99). С. 12–16.

4. Потриваєва Н. В., Лугова О.І., Волхонська А.А., Кириленко А.В. Інтегрована звітність: сутність, передумови та тенденції розвитку. *Modern Economics*. Миколаїв. 2019. Випуск 18. С. 145–151.

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам»: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>

*Науковий керівник – Потриваєва Н.В.
д-р екон. наук, професор кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*